

МЕТОДИ ОЦІНКИ НАДІЙНОСТІ СИСТЕМ ЕНЕРГОПОСТАЧАННЯ

Матєєнко Ю.П., к.т.н., доцент, Петрівський М.М., магістрант
КПІ ім. Ігоря Сікорського, кафедра відновлюваних джерел енергії

Вступ. Надійність системи електропостачання визначається надійністю її окремих елементів (генеруючих агрегатів, ліній електропередачі, комутаційної апаратури, пристроїв захисту і автоматики та ін.), схемами (ступенем резервування) і режимом (запасами статичної та динамічної стійкості), а також життєздатністю або живучістю системи, тобто її здатністю витримувати системні аварії без катастрофічних наслідків. Стосовно до систем електропостачання нормальним слід вважати режим, при якому споживачі забезпечуються електроенергією заданої якості і кількості в точній відповідності з графіком її попиту і схемою електропостачання, передбаченої для умов тривалої роботи [1].

Однак, відмови в роботі системи неминучі навіть при хорошій якості обладнання і високому рівні експлуатації. Відмови відбуваються в силу ряду об'єктивних причин випадкового характеру і, перш за все, через те, що в умовах експлуатації мають місце навантаження, що перевищують допустимі, облік яких зажадав би невиправдано великих запасів при проектуванні системи.

Мета роботи. Розрахунок показників надійності підстанції Харківська.

Матеріали і результати досліджень. Відповідно до визначення поняття безвідмовності і заданих робочими функціями головної схеми типовий підстанції розглянемо причини відмов для її елементів. згідно [2] Причинами відмов силових трансформаторів є відключення, викликані пошкодженнями обмоток - витковою і поздовжньою ізоляції, перемикачів, перекриттями вводів, ушкодженнями регулювальних пристроїв і суміжних елементів, а також відключення, викликані помилковими діями захисту і помилками персоналу.

Пошкодження поздовжньої ізоляції відбувається через порушення електродинамічної стійкості обмоток і недостатньою електричної міцності витковою ізоляції в початковій частині обмоток, а також з-за дефектів, допущених при виготовленні. Крім механічних процесів в обмотці відбувається і теплове старіння ізоляції як результат підвищення температури навколишнього середовища при планових і аварійних перевантаженнях. Відмови високовольтних вводів трансформатора в основному викликані забрудненням від хімічних забирас, а відмови перемикачів - механічним зносом. Всі процеси, розвиваючись у часі, поступово приводять трансформатор до такого стану, коли чергове зовнішній вплив, наскрізне коротке замикання або перенапруження, викликає механічне або електричне пошкодження ізоляції, яке переходить у внутрішнє коротке або виткове замикання [2].

Статистичні дані розподілу причин відмов електрообладнання підстанцій дані в [1]. Основними причинами трансформаторів відмов є заводські дефекти, грозові пошкодження, неправильна експлуатація і старіння ізоляції.

Основні причини відмов вакуумних вимикачів: відмови приводу, перекриття ізоляції, руйнування вакуумної дугогасильної камери і зварювання

контактів. Значна частина відмов вимикачів відбувається при виконанні основної їх функції - відключенні струмів короткого замикання і в переважній більшості випадків відмова супроводжується коротким замиканням в осередку, а, отже, і на шинах.

Відмови роз'єднувачів проявляються як короткі замикання, викликані електричними і механічними пошкодженнями - відмова приводу, несправність механізму. Короткі замикання можуть відбуватися як через помилки персоналу (включення на не знято заземлення, відключення робочого струму), так і з-за пошкодження ізоляції.

Відмовами збірних шин є знеструмлення через помилки персоналу, через електричних і механічних пошкоджень ізоляції та розрядників, що призводять до короткого замикання на шинах, а також з-за помилкової дії захисту шин. Аналіз статистичних даних розподілу причин відмов електрообладнання підстанцій показує, що найнадійнішими з розглянутого обладнання є роз'єднувачі. Це пояснюється конструктивними параметрами і умовами роботи. Найменш надійними є вимикачі через відключення струмів КЗ.

Розглянемо метод розрахунку надійності енергосистеми на прикладі підстанції Північна напругою 110/10 кВ (рис. 1).

Рисунок 1 – Схема напруги підстанції напругою 110/10 кВ: 1 - повітряна лінія 110 кВ; 2 - шини 110 кВ; 3 - силовий трансформатор; 4 - струмопровід; 5 - роз'єднувач; 6 - вакуумний вимикач; 7 - шини КРУ-10 кВ.

Середні значення показників надійності елементів електричного обладнання підстанції - потоку відмов λ і середнього часу відновлення t_v , отримані на підставі статистичних даних енергосистем зведені в табл. 1 [3].

В таблиці 1 наведені показники надійності обладнання.

Таблиця 1 – Показники надійності обладнання підстанції

Обладнання	ω , 1/рік	T_v , год
Вимикач ВГТ-110	0,016	5
Кабельна лінія 10 кВ	0,0125	12
Трансформатор ТДТН-16000\110	0,03	95
Роз'єднувач РДЗ-110/110/1000	0,001	6
Вакуумний вимикач ВВ/TEL-10	0,009	20
Шинопровід, шини КРУ 63	0,03	7

Досліджувана система електропостачання являє собою послідовне з'єднання підсистем 110 кВ і 10 кВ. У загальному випадку, коли є n послідовно з'єднаних елементів, система відмовляє в тих випадках, коли відмовляє будь-який з елементів. З тороном низької напруги системи являє собою паралельне з'єднання двох ланцюгів, що складаються з послідовно з'єднаних

відновлюваних елементів. Паралельне з'єднання щодо надійності відновлюваних елементів означає, що при відмові одного з елементів система продовжує виконувати свої функції. З метою спрощення розрахунку можна прийняти допущення, що полягає в заміні ряду послідовних елементів одним еквівалентним. Для n елементів з параметрами λ_i і $T_{вi}$ еквівалентний елемент матиме параметри λ_e і $t_{вe}$ рівні:

$$\lambda_e \approx \sum_{i=1}^n \lambda_i; \quad t_{вe} \approx \frac{\sum_{i=1}^n \lambda_i \cdot t_{вi}}{\sum_{i=1}^n \lambda_i}.$$

Розрахунок показників надійності підстанції Харківська 110/10 кВ проводився з використанням параметрів відмов щодо шин 10 кВ, тобто для споживачів підстанції. Результати розрахунків показали, що інтенсивність відмов і час відновлення системи на часовий період в 1 рік становлять, відповідно, $\lambda_e = 0,129$ рік⁻¹, $t_{вe} = 28,7$ ч. При цьому коефіцієнт готовності обладнання ТП Північна на розрахунковий період приймає значення $k_T = 0,9996$ а коефіцієнт вимушеного простою $k_P = 0,0004$. Середній час безвідмовної роботи системи прогнозується на період $T_{бр} = 7,78$ років.

Внесені в галузевий стандарт Укренерго і рекомендовані до застосування типові схеми підстанцій, мають високі розрахунковими параметрами надійності [4-5]. Застосування даних схем є виправданим рішенням і не вимагає техніко-економічних обґрунтувань. Відхилення від типових схем повинні обґрунтовуватися економією матеріальних витрат з неодмінною умовою: зміни в схемі не повинні знижувати надійність електропостачання споживачів і вимог правил охорони праці та промислової безпеки.

Висновки. В результаті розрахунку надійності понижуючою підстанції Північна отримані основні показники безвідмовної роботи. На їх підставі можна зробити висновок, що надійність типовий підстанції даного типу досить висока і перерви в електропостачанні споживачів малоймовірні. Аналіз статистичних даних розподілу причин відмов електрообладнання підстанцій встановив найбільш характерні причини відмов досліджуваного обладнання. Показано, що найнадійнішими з розглянутого обладнання є роз'єднувачі, що пояснюється хорошими конструктивними параметрами і умовами роботи. Найменш надійними елементами підстанцій є вимикачі.

Перелік посилань

1. Конюхова Е. А., Кірєєва Е. А. Надійність електропостачання промислових підприємств. - М.: НТФ Energoprogress, 2001. - 92с.
2. Игошин Н.В. Інвестиції. Організація управління та фінансування: Підручник для вузів. - М.: ЮНИТИ-ДАНА 2009.
3. Зімін А.І. Інвестиції: питання і відповіді. - М.: Юриспруденція, 2008.
4. Воропай Н.И., Єфімов Д.Н., Курбацький В.Г. та ін. Інтелектуальні технології протиаварійного керування електроенергетичними системами // Електро. - 2014. - №1.
5. Дмитрієв С.А., Хальясмаа А.І., Кокін С.Є. Формування системи оцінки технічного стану обладнання підстанцій на основі методів нечіткої логіки // Електро. - 2014. - №3.